

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grzegorz Krężolek
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	sekr. sądowy Krzysztof Malinowski

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2019 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) w W.

przeciwko A. T.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 18 kwietnia 2018 r. sygn. akt I C 1826/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz r. pr. B. A. kwotę 3.321 zł (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden złotych), w tym 621 zł podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Marek Boniecki SSA Grzegorz Krężolek SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 964/18

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 5 lipca 2019 r.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Krakowie utrzymał w całości w mocy wydany w dniu 23 maja 2016 r., w sprawie I Nc 413/16 przez ten Sąd w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty, którym nakazano pozwanej A. T. zapłacić na rzecz Banku (...) S.A. w W. kwotę 117.908,92 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania (pkt 1. wyroku) oraz rozstrzygnął o kosztach procesu i wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu (pkt. 2. i 3.).

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny szczegółowo zaprezentowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, z którego to uzasadnienia wynika, że na mocy umowy z 17 września 2014 r. strona powodowa udzieliła pozwanej pożyczki w wysokości 120.000 zł (całkowita kwota pożyczki 120.600 zł, całkowita kwota do zapłaty 165.891,38 zł). Zgodnie z umową oprocentowanie pożyczki było zmienne, wynosiło w pierwszym okresie odsetkowym 10,77% w stosunku rocznym i stanowiło sumę stawki referencyjnej WIBOR 3M obowiązującej w Banku w pierwszym okresie odsetkowym oraz stałej marży Banku w wysokości 8,3% punktów procentowych, z zastrzeżeniem §3 ust.3. Roczna rzeczywista stopa oprocentowania wynosiła 11,89 %. Strony ustaliły, że kwota miesięcznej raty wynosić będzie 2.304 zł, a termin ostatniej raty ustalono na 20 września 2020 r. W przypadku zmiany oprocentowania pożyczki, będącej wynikiem zmiany w wysokości odsetek, o których mowa w art. 359§2¹ k.c., Bank miał poinformować pożyczkobiorcę o tej zmianie niezwłocznie po jej dokonaniu. W przypadku rozwiązania umowy, Bankowi przysługiwały odsetki naliczane od pozostałego do spłaty kapitału pożyczki od dnia rozwiązania umowy do dnia całkowitej spłaty pożyczki, w wysokości odsetek umownych ustalonych na dzień wypowiedzenia umowy. W przypadku zaległości w spłacie pożyczki, Bankowi miały należeć się: odsetki umowne do dnia spłaty zadłużenia wyliczone w oparciu o oprocentowanie ustalone według stopy oprocentowania ustalonej zgodnie z § 2 ust. 6 oraz §3 ust. 1 umowy. Bank miał nie pobierać dodatkowego oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego, a pobrać opłaty za czynności windykacyjne, tj. opłata za monit telefoniczny – 35 zł i opłata za monit listowny – 25 zł. W przypadku niedotrzymania przez pożyczkobiorcę warunków udzielenia pożyczki albo w razie utraty przez pożyczkobiorcę zdolności kredytowej Bank mógł wypowiedzieć umowę pożyczki z zachowaniem 30 – dniowego terminu wypowiedzenia. W przypadku, gdy pożyczkobiorca nie spłacił swoich zobowiązań wobec Banku w terminie wskazanym w wypowiedzeniu, cała kwota pożyczki powiększona o należne odsetki i opłaty stawała się wymagalna. Do chwili spłaty zadłużenia wobec Banku, również po rozwiązaniu umowy, Bankowi przysługiwały odsetki od należnych, a niespłaconych w terminie kwot pożyczki w wysokości odsetek umownych wyliczonych w oparciu o oprocentowanie pożyczki określone w umowie, z uwzględnieniem wysokości odsetek maksymalnych określonych zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. W przypadku rozwiązania umowy, odsetki liczone miały być w oparciu o oprocentowanie nominalne obowiązujące w dniu jej rozwiązania. Pożyczkobiorca oświadczył, że: został poinformowany i jest świadomy ponoszenia ryzyka związanego z korzystaniem z pożyczki oprocentowanej w oparciu o zmienną stopę procentową oraz że otrzymał Regulamin (...) i kopię Wniosku złożonego w Banku; zapoznał się z treścią i warunkami zawartymi w umowie i w Regulaminie (...) przed zawarciem umowy i są one dla niego zrozumiałe; otrzymał od Banku informacje niezbędne do podjęcia decyzji w zakresie zaciąganego zobowiązania kredytowego, uzyskał od Banku wyjaśnienia do zgłaszanych wątpliwości oraz że ma świadomość ryzyka związanego z zaciąganym zobowiązaniem. Zgodnie z planem spłat ww. pożyczki (...), pozwana miała uiścić 72 raty do 20. każdego miesiąca. Wysokość raty od 20 października 2014 r. do 20 sierpnia 2020 r. wynosić miała 2304 zł, a ostatnia należna rata 2239,34 zł. Do 15 września 2015 r. pozwana spłaciła łącznie 14.955 zł. Kwota kapitału pozostałego do spłaty wynosiła 113.161,48 zł. W pismach z 26 stycznia i 3 lutego 2015 r. pozwana została poinformowana przez Bank, że na rachunku pożyczki odnotowana została zaległość w kwocie 2.259 zł oraz że za czynności wynikające z opóźnienia w spłacie pożyczki mogą zostać naliczone opłaty w wysokości określonej w tabeli opłat stanowiącej Załącznik nr(...) do Regulaminu (...), które zostaną doliczone na najbliższej raty pożyczki. W związku z powyższym w dniu 24 lutego 2015 r. zaległość wynosiła 2304 zł. W kolejnych pismach Bank informował pozwaną o zaległościach na rachunku –ostatecznie 4633 zł (22 maja 2015 r.).Pismem z 19 czerwca 2015 r. strona powodowa wezwała pozwaną do zapłaty zaległych płatności w kwocie 4613 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Równocześnie pozwana została poinformowana, że w związku z brakiem wpłaty, zgodnie z Regulaminem (...), Bank ma prawo wypowiedzieć umowy, co oznacza postawienie całej kwoty pożyczki, łącznie z należnymi odsetkami i opłatami, w stan natychmiastowej wymagalności. Na dzień 3 lipca 2015 r. zaległa kwota wynosiła 6870 zł. Pismem z 22 lipca 2015 r., w związku z brakiem uregulowania zobowiązań przez okres przekraczający 90 dni, pozwana została wezwana do natychmiastowej spłaty zaległych płatności w wysokości 9110 zł w terminie 7

dni. W przeciwnym razie, jak została poinformowana, Bank może wypowiedzieć umowę. Pismem z 22 lutego 2016 r., doręczonym pozwanej 25 lutego 2016 r., strona powodowa wezwała pozwaną – w związku z niewywiązywaniem się przez nią z warunków umowy – do zapłaty kwoty 122.745, 41 zł w terminie do 29 lutego 2016 r. Ponadto Bank wskazał, że od 19 lutego 2016 r. do dnia zapłaty należne są dalsze odsetki umowne naliczane od kwoty niespłaconego kapitału w wysokości 10% w stosunku rocznym. Zgodnie z wyciągiem z ksiąg bankowych strony powodowej na dzień 18 marca 2016 r. na wymagalne zadłużenie pozwanej wobec Banku składały się: 113.161,48 zł z tytułu niespłaconej pożyczki wraz z odsetkami umownymi ustalonymi w Regulaminie dla (...) w wysokości 10% rocznie od kwoty 113.161, 48 zł liczoneymi za okres od 15 września 2015 r. do dnia faktycznej zapłaty; 4572,44 zł tytułem odsetek umownych za faktyczne opóźnienie w spłacie rat kredytu, liczonych zgodnie z warunkami Regulaminu dla (...) za okres od 17 września 2014 r. do dnia 14 września 2015 r.; 175 zł tytułem opłat za czynności windykacyjne związane opóźnieniem w spłacie pożyczki oraz opłat operacyjnych za obsługę pożyczki naliczonych zgodnie z warunkami Regulaminu (...). W związku z brakiem uregulowania zobowiązań przez pozwaną, pismem z 15 sierpnia 2018 r., strona powodowa rozwiązała umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Wskazano, że w związku z rozwiązaniem umowy, pozwana jest zobowiązana do niezwłocznego zwrotu kwoty należności głównej wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami należnymi Bankowi, w chwili rozwiązania umowy, która na dzień 19 sierpnia 2015 r. wynosiła 117.029,67 zł. Pozwana została poinformowana, że w przypadku niedokonania zwrotu we wskazanym terminie, z każdym dniem zadłużenie będzie wzrastać o należne Bankowi odsetki. Pozwana posiada tytuł doktora nauk technicznych, pracowała także jako tłumacz języka węgierskiego. Obecnie przebywa wraz ze swoimi rodzicami. Syn często ją odwiedza. W 2014 r. pozwana uzyskiwała przychód w wysokości 84.782, 3 zł, a w 2015 r. 66.454,70 zł. Obecnie pozwana otrzymuje emeryturę w wysokości 898,82 zł i korzysta z pomocy znajomych. Pozwana zaciągnęła kredyt w celu rozwinięcia działalności gospodarczej związanej z transportem i budownictwem, którą w tym czasie prowadziła. W 2016 r. przedsiębiorstwo zostało zamknięte. Kredyt ten nie był pierwszym, który pozwana zaciągnęła. Pomimo znajomości procedur obowiązujących w przypadku zaciągnięcia zobowiązań w Banku, przed podpisaniem umowy pożyczki, nie przeczytała jej w całości. Później pozwana również zaciągała kredyty. Pozwana, po sugestii pełnomocnika, od lutego 2016 r., podjęła systematyczne leczenie psychiatryczne. Cierpi na zaburzenia depresyjno-lękowe, które objawiają się stanami obniżonego napięcia i nastroju, lęku, zaburzenia snu, problemami w mobilizacji do aktywności, depresyjnymi treściami myślenia i fantazjami autoagresywnymi. Objawy te wystąpiły w reakcji na przykre zdarzenia życiowe, głównie w odniesieniu do zadłużeniu na znaczną sumę. W dniu podpisywania umowy pożyczki pozwana była zdolna do kierowania swoim postępowaniem oraz do świadomego i swobodnego oświadczenia woli i podjęcia decyzji.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym, po dokonaniu analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione. Opierając się na dowodzie z opinii biegłego psychiatry, Sąd pierwszej instancji ocenił jako nietrafny zarzut nieważności umowy wywodzony z art. 82 k.c. Zdaniem Sądu strona powodowa udowodniła dokumentami zasadność i wysokość dochodzonego wobec pozwanej roszczenia. Wykazała dokładnie, co złożyło się na kwotę dochodzonego roszczenia, załączając na poparcie tychże twierdzeń szczegółowe wyliczenia. Za nietrafiony, w kontekście pisma z dnia 20 sierpnia 2015 r., został także uznany zarzut braku wypowiedzenia umowy. Bez znaczenia natomiast był fakt nieprzeczytania umowy przez pozwaną przed jej podpisaniem. Sąd Okręgowy nie znalazł także podstaw do rozłożenia zasądzonego od pozwanej świadczenia na raty, na podstawie art. 320 k.p.c., jak również przesłanek do zastosowania art. 357¹ k.c.

Wyrok powyższy zaskarżyła w całości apelacją pozwana, wnosząc o jego zmianę poprzez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa.

Apelująca zarzuciła naruszenie: 1) art. 233 §1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i uznanie, że pozwana w sposób swobodny i świadomy zawarła umowę z powodem, co doprowadziło do przyjęcia, że umowa łącząca strony jest ważna; 2) art. 320 k.p.c. poprzez przyjęcie, że w sprawie nie zachodziły szczególnie uzasadnione okoliczności pozwalające na rozłożenie świadczenia pozwanej na raty, co doprowadziło do bezpodstawnego nieuwzględnienia niniejszego wniosku; 3) art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 98 §3 k.p.c. poprzez zasądzenie od pozwanej kosztów procesu na rzecz powoda, w której ze względów szczególnie uzasadnionych należało nie obciążać jej kosztami; 3) art. 82 k.c., poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że pozwana

w momencie zawierania umowy, nie mogła w sposób swobodny i świadomy podjąć decyzji co do zawarcia umowy z powodem.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo, z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, co sprawiło, że Sąd Apelacyjny przyjął go za własny.

Zgodnie z utrwalonymi w tej mierze poglądami doktryny i judykatury, skuteczne podniesienie zarzutu obrazy przepisu art. 233 §1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2009 r., II PK 261/08). W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji dokonał dogłębnej analizy zaoferowanych przez strony procesu dowodów, zaś apelacji nie udało się wykazać nielogicznego czy sprzecznego z zasadami doświadczenia życiowego wnioskowania przy ich ocenie. Podnosząc zarzut naruszenia art. 233 §1 k.p.c., skarżąca wskazywała, że Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę opinii psychologicznej z 14 kwietnia 2016 r., zeznań pozwanej i jej syna, a opinia biegłego, na której się oparł nie była miarodajna. Z argumentami tymi zgodzić się nie można. Przede wszystkim nie może budzić żadnych wątpliwości, że ustalenie zdolności strony do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli wymaga wiadomości specjalnych biegłego, o których mowa w art. 278 §1 k.p.c. Jako że to pozwana wywodziła korzystne dla siebie skutki prawne z okoliczności nieważności umowy, zgodnie z regułą wyrażoną w art. 6 k.c. była obowiązana do jej udowodnienia, także poprzez dostarczenie materiału, który mógłby zostać poddany ocenie poprzez pryzmat wiadomości specjalnych biegłego. Biegły psychiatra K. A., jak wynika z treści jego opinii, brał przy jej wydawaniu pod uwagę cały dostępny materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w tym zaświadczenia od psychologa i psychiatry oraz zeznania pozwanej i jej syna. Dokonał także badania skarżące. Przeprowadzony przez biegłego wywód, który doprowadził go do kategoriycznych wniosków, był w pełni logiczny. Biegły odniósł się także w sposób przekonujący do zarzutów podniesionych przez pozwaną, która nie podjęła dalszych kroków zmierzających do podważenia wartości dowodowej opinii. Wskazał w szczególności, że ustalone w badaniu zaburzenia psychiczne nie mogły wpłynąć na świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, albowiem po pierwsze - wystąpiły po zawarciu umowy, po drugie – nie powodowały istotnej dezorganizacji myślenia, emocji i zachowania. Podkreślono również brak podstaw do apriorycznego zakładania niezdolności do świadomego i swobodnego działania.

W konsekwencji nie mógł się także ostać zarzut naruszenia art. 82 k.c., albowiem oceniona prawidłowo przez Sąd pierwszej instancji opinia biegłego nie pozwoliła na stwierdzenie, że w przypadku pozwanej wystąpiły przewidziane w powoływanym przepisie przesłanki do uznania spornej umowy za nieważną. Dodać w tym miejscu należy, że Sąd odwoławczy podzielił także, choć nie było to przedmiotem apelacji, ocenę Sądu Okręgowego odnośnie do pozostałych zarzutów o charakterze materialnoprawnym, podniesionych w toku postępowania pierwszoinstancyjnego.

Zaskarżony wyrok nie narusza także art. 320 k.p.c. Jakkolwiek trudna sytuacja materialna i życiowa pozwanej nie budzi żadnych wątpliwości, to w ocenie Sądu Apelacyjnego nie stanowi to wystarczającej podstawy do zastosowania ww. przepisu. Rozłożenie zasądzonych świadczeń na raty uznać należy za celowe wyłącznie wtedy, gdy istnieją podstawy do stwierdzenia, że dłużnik będzie w stanie swoje zmodyfikowane w ten sposób zobowiązanie spełnić. Pozostaje to m.in. w związku z faktem, że skorzystanie przez sąd z art. 320 k.p.c. wiąże się z pozbawieniem wierzyciela odsetek od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06). W sytuacji, w której znajduje się pozwana, nie ma możliwości ustalenia wysokości rat na poziomie, który z jednej strony dawał jej możliwość spłaty, z drugiej - nie ingerowałby w sposób drastyczny w prawa wierzyciela.

Sąd Okręgowy nie naruszył też art. 98 §1 i 3 k.p.c. Pozwana przegrała proces, a zatem zgodnie z ogólną regułą odpowiedzialności za jego wynik, była obowiązana do zwrotu kosztów poniesionych przez powoda. Sama niekorzystna sytuacja majątkowa strony nie jest wystarczająca dla zastosowania art. 102 k.p.c., który jest przepisem o charakterze wyjątkowym. Skarżąca musiałaby wykazać, że za przerzuceniem obowiązku poniesienia kosztów postępowania na stronę wygrywającą przemawiają szczególne okoliczności sprawy związane z jej przedmiotem lub przebiegiem. Wystąpienia takowych apelującej udowodnić się nie udało. Niezależnie od tego pamiętać należy, że oparta na kryterium słusznościowym ocena sądu dotycząca istnienia wypadku szczególnie uzasadnionego w rozumieniu art. 102 k.p.c. należy do sfery uznania sądu. W związku z tym zakwestionowanie tej oceny może nastąpić jedynie wyjątkowo, w razie podjęcia przez sąd rozstrzygnięcia oczywiście niemieszczącego się w granicach przyznanej mu swobody decyzji przez ww. przepis (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2013 r., IV CZ 92/13).

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie powodowej ograniczyły się do wynagrodzenia radcy prawnego przyjęto art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz §2 pkt 6 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

O wynagrodzeniu ustanowionego dla pozwanej z urzędu pełnomocnika orzeczono na podst. §8 pkt 6 w zw. z §16 ust. 1 pkt 2 i §4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).

SSA Marek Boniecki SSA Grzegorz Krężolek SSA Sławomir Jamróg